



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica**

Ab anno Christi 1508. usque ad annum 1513

**Fleury, Claude**

**August. Vind. [u.a.], 1769**

**VD18 90118456**

Præfatio.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66433)



## PRÆFATIO.

**I**nter cetera, quæ universa generis hu-  
mani propago, post primi hominis  
lapsum deplorat mala, vix aliud acer-  
bius enumerari posse censemus, quam  
quod adeo corrupta permanserit huma-  
næ naturæ indoles, ut non modo nati-  
vo quodam pondere in id, quod dete-  
rius, propendeat; sed etiam ea bona,  
quæ agnoscit, admiratur, & extollit,  
improbo tamen usu in malum plerumque  
convertat, sibi que ex medicina ad pro-  
prium interitum non raro venenum præ-  
paret; hæc autem naturæ perversitas or-  
tum traxit ex prohibito usu, quem Pro-  
to-Parentes nostri de arbore *scientiæ bo-*



PRÆFATIO.

ni & mali fecerant, unica hac Serpentis venenati voce decepti: *Eritis scientes bonum & malum*; quippe hæc ipsa bonum, malumque sciendi aviditas ordinatam bonum præ malo eligendi felicitatem imminuit, ac funesta prorsus necessitate propensionem ad malum ad ipsos etiam posteros transmisit; unde fatali experientia edocemur, quod iis etiam rebus, quæ suapte natura non modo bona, sed & optima sunt, non raro tamen abutamur, atque ipsos hosce abusus etiamnum ementito Zeli vel pietatis obtentu honestare conemur.

Quid sane melius, jucundius juxta ac utilius est, quam Historiæ Ecclesiasticæ cognitio, lectio atque studium; exinde enim, inquit Conradus Brunus Jurisconsultus (a) *tanquam ex vitæ Magistræ certas actionum humanarum formas & exempla, & varia consilia depromimus, quibus instructi, & quæ honesta, & utilia sunt, sequi, & quæ turpia, & noxia, devitare possumus. Historia siquidem exempla nobis exhibet, & velut ob oculos ponit honestorum & pravorum consiliorum, tam quæ ex pravis mala, &*  
*quæ*

---

(a) De ratione scribendi histor.



PRÆFATIO.

quæ ex honestis consiliis bona fuerint consecuta, demonstrat, ut demum ex variis retroactorum temporum casibus de præsentibus judicare, imo etiam ea, quæ eventura sunt, conjicere & prædicere valeamus. Siquidem qui prudens est, is ex præteritorum præsentiumque conjecturis facile, quid eventurum sit, prospicere potest. Prudentiam autem omnium maxime ex Historiarum cognitione comparamus. Etenim Historia nos docet, præterita præsentibus connectere, & ex his conjecturas sumere, & quid futurum sit, prospicere. Hæc prorsus egregie de recto Historiæ præprimis Ecclesiasticæ usu disseruit celeberrimus hic Jurisconsultus.

Si vero semper sanus ejusmodi usus in Orbe Catholico invaluisset, non temere affirmare possemus, quod hæreses posterioribus nostris temporibus vel nunquam exortæ, vel saltem statim in incubulis extinctæ fuissent; quippe Reipublicæ tam sacræ quam profanæ Principes ad primum cujusdam novitatis rumorem ex præteritorum temporum notitia pro præsentis rerum vicissitudine nil consultius esse intulissent, quam *novis ejusmodi dissidiis in tempore statimque resistere,*



PRÆFATIO.

*sistere, & vulpeculas capere, dum adhuc parvæ sunt, antequam invalescant, & seditionibus auctæ sine magna clade aut calamitate capi haud possint* (b). Abs dubio ejusmodi Principes in tali nascentis hæresis casu se præteritis sæculis vivere credentes prospexissent, quod semper errandi libido aucta atque corroborata fuerit, quando unicuique promiscua libertas credendi, quod libet, indulta fuerat; hujus enim rei exemplum suppeditant Jovianus Imperator etsi Catholicus, & Valens hæreticus; ille enim hujus libertatis consilio cum magno fidei dispendio usus est, eo sine, ut hoc pacto blanditiis, ac verborum lenitate dissidentium contentiones præscinderet, hic vero, ut pace inter litigantes utcunque reddita, ipse interim Arianorum hæresin potentius firmaret. Itaque ex mediis, quæ olim ad extirpandas hæreses cum prospere vel sinistro successu fuere adhibita, facile prudens piusque cujusdam Reipublicæ Rector historica cognitione imbutus cognoscere posset, quod in eodem vel simili Religionis dissidio ea consilia, quæ tum prospere successerunt, adhibere &

(b) *Cochlæus in Præfati. ad acta Lutheri.*



PRÆFATIO.

& imitari, illa vero, quæ minus apta, vel parum efficacia, aut omnino nociva fuere deprehensa, repudiare oporteat.

Ast si tam proficiuus Historiæ Ecclesiasticæ usus: unde ergo nostris præcipue temporibus tanta invalescere potuit opinandi libertas, morumque licentia, ut plane Waldensium, Hussitarum, necnon Lutheri & Calvini tempora redire, imo hæresis eo magis periculosa enasci videatur, quo magis occulte sese hominum cordibus insinuat, & abjecta prorsus omni Religione solam sentiendi libertatem, ac rationem mere humanam pro suo Duce ac Magistro habet? Ut paucis, quod mihi hac in re videtur, edisseram, præcipuam hujus mali causam existimo ipsius Historiæ Ecclesiasticæ abusum. Sicut enim recentioribus Ecclesiæ temporibus vix ulla insurrexerat hæresis, quæ non sub vario prætextu in summum Pontificem, ejusque auctoritatem tumultuabatur, ita etiam veræ fidei hostes nostro ævo Christi fideles a supremi Pastoris obsequio avertere omnibus viribus adlaborant, nec tamen ad prosperum moliminis successum sacris literis,



teris, aut sanctorum Patrum testimoniis ultra, ut olim, utuntur, seu ut melius dicam, abutuntur, sed ad Historiæ Ecclesiasticæ monumenta recurrunt, palamque gloriantur, quod in illorum usu, lectione atque instructione armamentarium optime instructum adversus Ecclesiam invenerint; quinimo passim plenis buccis jactabunde declarant, se tandem ex primitivis Ecclesiæ, ac Conciliorum gestis, disciplina, usu ac doctrina manifeste deprehendisse, quod jam a pluribus sæculis Ecclesia innumeris, iisque densissimis tenebris fuerit involuta, atque a primævo suo splendore ac puritate plurimum recesserit, necnon superstitionum maculis, & humanarum traditionum rugis enormiter deformis evaserit. Præterea non desunt, qui ut perniciosa ejusmodi commenta quadam auctoritate fulcirent, Ecclesiasticas Historias in lucem ediderunt, in quas abominanda quæque contra ipsos summos Pontifices, Ecclesiasticos & Monachos ex sola calumniandi libidine intruserunt, falsasque historias ex putidis lacunis haustas, aut non raro ab ipsis etiam Pseudo-Catholicis ex vindictæ, iræ ac invidiæ studio

con-



conscriptas enarrarunt, ea autem, quæ vera sunt, ac jurisdictionem summo Pontifici a Christo Domino concessam, vel etiam subjectionem eidem omni ævo exhibitam comprobant, veluti deliria, atque abusus tempore ignorantiae, ac stupidis illis sæculis introductos exhibent; hanc scribendi methodum postea tam frequenter, tamque immote sequebantur omnes alii Historici a fide vera alieni, ut non pauci etiam ex Catholicis, cum hosce Scriptores tam unanimi voce adversum Dominum, & adversus Christum ejus in unum convenire cernerent, ejusmodi commentis ac calumniis utpote tot Historicorum testimonio confirmatis incautius fidem adhibere inciperent. Inde vero progressu temporis passim ex infectis istis fontibus libellos conscribendi libertas nata est, cumque hi ipsi Auctores fabulas suas descriptionum, orationum, reflexionum, & facetiarum phaleris, aut etiam nitidioris styli ac purioris Germanici sermonis cultu studiose ornarent, ejusmodi lenociniis avidos Lectorum suorum oculos & animos ad se rapiebant, qui arte Critica destituti, aut ex ignorantia, aut ex ignavia, aut etiam ex



PRÆFATIO.

animo jamjam præoccupato vera a falsis discernendi laborem omnino nullum adhibebant, ac proin latens venenum caute tamen tectum pleno ore fugebant; cum enim ejusmodi libellorum Auctores fidei Orthodoxæ dogmata aperte non impugnarent, quinimo non raro se Catholicos, ac nonnisi ex puro veritatis amore ad scriptitandum stimulos mentirentur, eorumque partus vernacula plerumque lingua ederent, hinc semi-docti æque ac rudes promiscue, ac quidem sine conscientiaæ scrupulo etiam cum summo applausu ejusmodi dicteria ac calumnias perlegerunt, præcipue eo ex capite, quod horum lectionem nec a sacro, nec profano Magistratu prohiberi cernerent, imo ab iisdem, quibus ejusmodi licentiis & abusibus obicem ponere incumberet, tales libros avidè conquiri, perlegi, commendari, ac divulgari audirent. Hisce armis ad fidem Catholicam e fidelium cordibus omni vi eripiendam utebantur illi omnes, qui sibi ad disseminandam sectam suam viam sternere parabant, qui etiam præfixum sibi finem consecuti sunt in iis locis, ubi Magistratum vigilantia subdolos ejusmodi ausus non prohibuit;

omnis

nec



PRÆFATIO.

nec tum amittendæ fidei periculum adeo imminens & proximum credebatur, donec tandem ruptis cuniculis firmiores Ecclesiæ muri everfi ruerent, & latentes scintillæ in apertum incendium erumperent, omnisque conditionis homines jam prius falsis ejusmodi principiis imbuti palam grassanti hæresi nomen darent, atque ex castris Israel ad horum Philistæorum vexilla transfirent.

Id vero vel maxime deplorandum, quod nostris potissimum temporibus non modo manifesti veræ fidei hostes ejusmodi tela ex spuriiis Historiæ monumentis fabricata in Christi Ecclesiam vibrent, sed etiam Catholicorum non pauci non ad sobrietatem sapientes, vel saltem de solo Catholici nomine gloriantes ita armati incedere non erubescant, atque in publicis, privatisque colloquiis cum summo contemptu de Religione, Ecclesiæ ritibus, ac legibus, necnon de summo Pontifice, aliisque rebus sacris coram rudiori etiam plebe discurrere præsumant, atque editis passim libellis jactanter in vulgus spargant, quod illuminatissimum hoc sæculum tandem ex Historiæ Ecclesiasticæ



PRÆFATIO.

sticæ testimoniis plurimos, qui in Dei Ecclesiam ex ignorantia, vel fraude irrepperunt, abulus, illusiones, & Monachorum nugas ac deliria detexerit, idque iidem tam asseveranter jactitare soleant, ut a simplicioribus ejusmodi querelæ tanquam minime dubia veritatis Historicæ oracula recipiantur; *cum igitur, ut inquit Vincentius Lirinensis (c), semper in Ecclesia viguerit mos iste, ut quisque foret Religiosior, eo promptius novellis adinventionibus contraireret.* Hinc summopere optandum, ut in nostris quoque temporibus Viri veræ Religionis fervore animati tam Ecclesiastici quam sæculares exurgerent, qui ea Historiæ monumenta, quæ ab hisce Sciolis recens natis in convitii subsidium allegantur, cum genuinis Scriptorum probatorum testimoniis conferrent, atque juxta sanioris Critices Regulas vera a falsis discernernerent, cunctaque sedulo ponderantes, ad ipsos puriores Historiæ fontes recurrerent. Ex tam utili labore abs dubio inter uberrimos fructus præcipue sperari posset, quod in primo statim limine manifeste deprehenderetur, qua

(c) In Common. adversus hæreses. cap. 8.



PRÆFATIO.

ratione tam A catholici, quam Pseudo-  
Politici ac Semi-Catholici petulantia  
minime toleranda ipsam Historiæ Eccle-  
siasticæ veritatem circa fidei dogmata,  
summi Pontificis ac Conciliorum aucto-  
ritatem, necnon Ecclesiæ, morumque  
disciplinam depravarint, atque iniquif-  
simo ausu retroactæ antiquitatis testimo-  
niis perperam abusi sint. Huic labori  
tantopere proficuo jamjam Anno Domi-  
ni millesimo sexcentesimo septuagesimo  
primo præluxit quidam Gallicus Scri-  
ptor, qui libellum sub titulo *de usu Hi-  
storiciæ* publici juris fecit, cum vero eo  
tempore inter Catholicos perversa divul-  
gandi, calumniandi ac scriptitandi liber-  
tas nondum adeo impune grassaretur,  
proin necdum adeo frequentes, tamque  
periculosi essent Historiæ Ecclesiasticæ  
abusus, ideo præfatus Auctor plura in-  
tacta reliquit argumenta, quæ hodierno  
tempore non sine magno Ecclesiæ, Re-  
ligionis ac Fidelium emulumento pertra-  
ctanda forent.

Non equidem, ingenue fateor, ta-  
lis tantusque sum, ut Historias legenti-  
bus, vel scribentibus præcepta dictare  
ausim,



ausim, nec id instituti mei ratio a me  
 exigit, nec temporis angustiae aut inge-  
 nii tenuitas permittit; e re tamen fore  
 existimo, si saltem ad tanti operis elucu-  
 brationem illorum calami excitentur, qui-  
 bus ingenii felicitas, atque eruditionis  
 ubertas ad magna secundo conatu perfi-  
 cienda vires animumque copiose suppe-  
 ditavit. Nec a fuscipiendo hoc labore  
 absterreantur a quibusdam, qui forte  
 ejusmodi conatus eo ex capite carpere  
 voluerint, quod crambe jam sæpius co-  
 cta recoqui videatur; si enim ad singula  
 capita pro ratione perversi hujus tempo-  
 ris descendatur, plurima de hoc argu-  
 mento dicenda supersunt, quæ hucus-  
 que intacta permansere, ac insuper *ne-  
 cessarium*, inquit D. Prosper (d): *Imo  
 Et utile est, quæ scripta sunt scribere, ne  
 leve existimetur, quod non frequenter ar-  
 guitur, seu ut inquit D. Augustinus (e):  
 Utile est plures libros a pluribus fieri di-  
 verso stylo, non diversa fide etiam de quæ-  
 stionibus iisdem, ut ad plurimos res ipsa  
 perveniat ad alios sic, ad alios autem sic.*  
 Minus vero ejusmodi Scriptores fidei ac  
 veri-

---

(d) Epist. ad Augustinum.

(e) Lib. 1. de Trinit. cap. 3.



## PRÆFATIO.

veritatis studio accensi vereantur illos, qui cuncta nisi sint ad corrupti hujus sæculi genium scripta, livido dente corrodere solent; horum enim censuræ non calamo, sed contemptu refellendæ, flocique habendæ sunt; eoquod nemo illis ad saporem cibum coxerit, a quo non abhorrent, nisi illum pariter bille ac convitiis, quibus ipsi hodie totum Ecclesiæ Statum laceffunt, conditum reperiant.

Haud me latet, non paucis persuasum esse, quod inanes sint futuræ hæresis timores, tantique mali periculum valde adhuc remotum sit. Attamen si ex ipsis recentioribus Historiæ monumentis ea perpendantur molimina, fraudes, consilia, & principia, quibus olim Hæresiarchæ ad disseminandos errores suos utebantur, sique præteritæ ætatis facta conferantur cum iis, quæ hodierno ævo passim fieri cernuntur, profecto malum, quod timetur, ex temporum similitudine proximius instare deprehendi poterit. Ea propter haud abs re fore censemus, si præcipue ea ennarremus gesta, quæ præsens Historiæ continuatæ volumen ordine trigesimum secundum nobis suppedi-



PRÆFATIO.

peditat ; ex illis enim haud obscure detegi possunt occulti cuniculi , quibus ea ætate aut hæresum Architecti , vel eorum Præcursores , nimirum homines ab omni Religione averſi immotam Eccleſiæ Petram ſubruere moliebantur , ſibi que ad innumeras pene Sectas impune divulgandas viam ſternebant. Non equidem illi ſtatim aperta vi , erectisque palam cornibus per ſemetipſos fidem , Eccleſiamque evertere aggrediebantur , ſed veluti in quadam ſpecu latentibus attento oculo aliquamdiu liberiores Pſeudo-Politicorum auſus contemplabantur , quos , cum impune perpetrari , imo etiam non ſine applauſu celebrari , & Potentum auctoritate firmari cernerent , tandem & ipſi ea , quæ ab aliis ejusmodi hominibus ſub pietatis velamine adhuc timido animo præludebantur , in publico proſcenio exhibere haud amplius dubitabant.

Omniſum Hæreticorum uſitatus mos erat , ut ſuos præmitterent Emiſſarios , qui omni tempore pro varietate hæreſum varii etiam ac diverſi erant. Plane enim obſervatu dignum eſt , quod Hæretici , qui adverſus Sedem Apoſtolicam

ac



PRÆFATIO.

ac supremi Capitis Sacerdotium aucto-  
ritatemque sua tela vibrabant, plerum-  
que pro suis Præcursoribus Sacerdotes,  
Virosque Ecclesiasticos selegerint: ex  
adverso autem illi Hæresiarchæ, qui in-  
tacta Pontificis potestate errores potissi-  
mum contra SS. Trinitatem, Christi  
Divinitatem, resurrectionem, aliosque  
fidei Catholicæ articulos spargere mo-  
liebantur, quasdam mulierculas præmi-  
ferint, earumque ministerio ad seducen-  
dos Viros usi fuerint; cum enim falsa  
horum dogmata nil nisi errores in intel-  
lectu continerent, nec ex se ipsis vitæ  
licentiam, aut carnis, vel libertatis, vo-  
luptatumque illecebras propinarent, æ-  
gre fidelium voluntates lenociniis suis ad  
assensum allicere valebant, eapropter  
horum errorum Architecti ad divulgan-  
das ejusmodi sectas mulierum opem ad-  
hibendam censebant, ut ipsæ venenato  
suo sibilo eo facilius Virorum constanti-  
am everterent, & semel deceptæ sen-  
sim alios & alios secum in eandem nas-  
sam pertraherent, *scæminarum enim, in-*  
*quit Hieronymus, proprium est, ut de-*  
*cipiantur, & deceptæ alios decipiant.*  
Hinc



PRÆFATIO.

(f) Hinc Simon Magus, primogenitus ille Sathanæ filius, ut eum vocat S. Ignatius, ad propagandam suam hæresin Helenæ Meretricis opera utebatur, *Marcion quoque*, ut idem Bethleemiticus Doctor testatur, *Romam præmisit mulierem, quæ decipiendos sibi animos præpararet, Apelles Philumenam suarum comitem habuit doctrinarum. Montanus multas Ecclesias per Priscam, & Maximillam nobiles & opulentas scæminas primum auro corrupit, deinde hæresi polluit. Paulus etiam Samofatenus sub Zenobiæ alis latuit. Arius quoque, ut Orbem deciperet, Sororem Principis (Constantini Magni) antea decepit, Donatus per Africam, ut infelices quosque scætentibus pollueret aquis, Lucillæ opibus adjutus est. Priscillianus præprimis unice intentus erat, ut scæminas miro verborum lenocinio ad se suaque dogmata alliceret, Nicolaus denique Antiochenus eodem artificio integros mulierum greges sibi adjunxit, quibus mox juvenes haud minori numero accesserunt.*

Hanc fallendi artem veteres illi Hæretici

---

(f) Epist. ad Cresiphontem.



PRÆFATIO.

retici abs dubio a primi hominis lapsu didicerunt; meminerant enim, quam feliciter unius sc̄eminæ auxilio in terrestri illo Paradiso Proto-Parens noster fuerit seductus: nec etiam ignorabant, quod sc̄eminis Sexus vitio & teneris & nimium credulis facile error etiam quicumque persuaderi, ac facilius adhuc per earum blanditias ad viros propagari queat, eoquod illæ omni vento doctrinæ facillime circumferantur, semper discentes, nunquam ad scientiam veritatis perveniant, atque aliunde, cum doctrinam jactitandi, aliosque edocendi pruritu mire agitentur, ipsis etiam Viris magis operosæ, habilesque credebantur, ut doctrinas recens natas fidelium animis instillarent.

Postquam vero posterioribus sæculis Hæreticî erronea dogmata adversus Pontificis auctoritatem spargere cæperant, ad disseminandas ejusmodi sectas præprimis opera utebantur quorundam Ecclesiasticorum, qui vel odio vel invidia in summos Pontifices concepta eorum auctoritatem sub ementito Zeli vel reformationis necessariæ obtentu, ac sparsis ubique libellis prius labefactare nitentur.



PRÆFATIO.

tebantur, postmodum vero ipsimet Novatores hoc præludio feliciter peracto nova prorsus arma ad expugnanda fidelium corda adhibebant; haud enim ultra mulierum ministerio egebant, cum talia spargerent dogmata, quæ ex seipsis, nescio quam decipiendi facilitatem præferebant; maxime ubi aliunde novitatum amor miram semper in juvenum, incautorumque hominum animis vim exercere solet.

Ut autem ad magis vicina accedam tempora, neminem sane latet, quod Lutherus per suos emissarios omni hominum conditioni ejusmodi illecebras, quæ aut carnem, aut libertatem, aliosque animi affectus vehementer titillant, proposuerit; ut enim Principibus Laicis blandiretur, Jurisdictionem Ecclesiasticam prorsus abolere, ac jura Sacrorum in Laicam Potestatem transferre moliebatur, atque ea ex causa nec Episcopis, nec ipsi etiam summo Pontifici amplius obtemperandum affirmabat, eoquod hi ipsimet potestati Laicorum Principum ac Magistratuum subjecti essent. Hoc itaque hamo capti Principum non pauci avitam Religionem abjiciebant: alii ex  
adver-



PRÆFATIO.

adverso cum Paschali II. Papa huic insisterent principio, *Non volumus aut pro Principum potentia Ecclesiasticam minui dignitatem, aut pro Ecclesiastica dignitate Principum potentiam mutilari* (g). Alte enim horum animis ea infederat Catholicæ fidei veritas, quod primus Ecclesiæ Pastor ac futurorum bonorum Pontifex Christus Dominus in solum Petrum, & Apostolos, indeque in ejus Successores & Episcopos Ecclesiasticam potestatem transmigrare voluerit (h). Notum quoque erat omnibus, quanta intra limites suos reverentia, submissio atque obedientia ab ipso etiam Sacerdotio Principibus debeatur, quibus a Deo data est potestas, ut *secundum ejus incommutabiles Regulas, quid sit pro tempore jubendum, vitandumque, discernant.* (i) Politica enim potestas in genere accepta, ut Scholæ loquuntur, in ipso jure naturæ fundatur, id vero cum juris æterno-divini quædam veluti sit emanatio, politicam etiam potestatem a jure

b 3

divi-

(g) Ep. 29 ad Basil. Hieros.

(h) Joan. c. 12. v. 2. Ephes. c. 1. v. 20. ad Phil. 11. v. 9. Hebr. 2. v. 8. 1. Petr. 3. v. 22.

(i) S. Aug. lib. de vera Relig. c. 3.



PRÆFATIO.

divino promanare haud dubium est; unde hæc potestas ab ipsomet Deo Authore naturæ toti hominum collectioni primum ingenita, ab eadem mox in unum, unde Monarchia, mox in plures atque præcipuos, unde Aristocratia, mox in plures generis promiscui, unde Democratia originem duxit, translata fuit. Verum Novatores isti pro sua vel erga Pontifices ἀποτροπή vel erga Principes κολακεία Laicæ potestati primas in Ecclesiæ regimine partes tribuebant, hoc ipso autem dogmate suo susque deque divina humanaque vertebant, profana sacris, cœlumque terramque miscebant, imo non solum Sacerdotii, sed ipsius etiam Imperii jura confundebant, atque evertere nitebantur; *Non enim Respublica bene instructa absque Religione stare potest* (k), quapropter hac Regiminis inversione atque immutatione hi Sectatores aliud hæresis genus, atque exinde innumeras pene turbas & scandala, tam in sacrum quam in Politicum Statum invexerunt; *Nunquam enim odia magis acerba,*

---

(k) Hanc in rem S. Anselmus Lugdunensis egregium conscripsit Apologeticum *contra eos, qui dicunt Regali Potestati Christi Ecclesiam subjacere.*



PRÆFATIO.

*acerba, magisque inveterata existere solent, quam inter eos, qui in fide & Religione prius conjunctissimi fuere, postea vero inter se dissidere incipiunt, eoquod nihil magis, magisque conjungat, & disjungat mentes hominum, quam vel similis vel dispar Religio (1).*

Cum autem hisce Principibus translata ejusmodi jurisdictio Ecclesiastica nimis jejuna, parumque proficua videretur, mox novi hi Evangelistæ libellos conscripsere, in quibus summa cura Potentum avaritiæ inservire studebant, ipsamque Religionem profligare non erubescerent adulandi studio abrepti, iisdem Ecclesiarum quoque proventus adjudicabant, ac laicæ cupiditati Episcopatus, Cœnobia, Ecclesias, atque bona Ecclesiastica in prædam dabant. Hujus spoli, aurique splendor adeo potens erat in quorundam Magnatum animis illecebri, ut bona Ecclesiastica occupandi aviditate excæcati veræ fidei lumen ultra intueri haud sustinerent, ac nullatenus de propositæ sectæ veritate persuasi, sed divitiarum hamo inescati essent.

b 4

Id

---

(1) Camerarius Med. hist. p. 1. c. 92.



PRÆFATIO.

Id quoque ipsemet Bucerus ingenue fatetur, dum ait: *Nec pauci eorum, qui Papatum deseruerunt, quamcunque Evangelii prædicationem recipiebant, ut in opes Ecclesiasticas invaderent* (m), clarius adhuc ea de re differit Musculus *nihil nostris inquit ipse, cordi est quam capere, quam rapere. Proceres & Magnates a bonis Ecclesiasticis incæperunt, non tamen bene ea collocant, sed in privatam utilitatem convertunt* (n). Hanc etiam rapacitatem vituperant, ac deplorant ex ipsis Protestantibus non pauci, quos inter Joannes Schuppius Secta Lutheranus, atque Hamburgensis Præco præcipue in hæc prorumpit verba (o), quot optima sunt cœnobia, *ubi prius par Virginum intenta precibus in simplicitate cordis sui sedebat, nunc earum loco audiuntur latratus canum, hinnitus equorum & tumultus per venatoria cornua: atque hoc dicitur reformare!* Huic consonat Godefridus Arnoldus itidem Lutheri affecla ac Theologus, qui hunc in modum differit.

(m) L. I. de Regno Christi cap. 4.

(n) De die novissimo.

(o) In dem Salomon oder Regentenspiegel.  
cap. 7.



PRÆFATIO.

ferit (p). *Multos ad Religionem Protestanticam attraxerat novitas, ut avitæ fidei valedicerent: Magnates ut plurimum allexit bonorum Ecclesiasticorum optima præda . . . . . potissima pars privatis commodis invitabatur, reformationis titulo & veritatis amore pallium commo- dante.*

Sed quid hanc in rem Discipulorum testimonia profero, dum ipsemet illorum Magister Lutherus hujus novitatis Auctor, atque opum Ecclesiasticarum Dispensator, liberalitatis suæ pœnitentia ductus, in ipsis prætenfæ reformationis suæ auspiciis jamjam inconsultam suam agendi rationem his verbis deplorat (q). *Nostri Principes emendationem Ecclesiarum instituunt, sed eo prætextu spoliant, rapiunt, expilant Ecclesias, adipemque Monasteriorum & Collegiorum diripiunt ipsi, & rursus: Nostri Principes compilant omnia, quæ inveniunt in Monasteriis & Parochiis, paucissimi conferunt aliquid ad conservationem Ministerii aut*  
b 5 *saltem*

(p) In der Kirchen- und Reker-Historie. Part. 2. l. 14. c. 6. §. 8.

(q) Tom. 6. lat. Wit. c. 45. comm. in Gen.



PRÆFATIO.

*saltem ad unum Scholasticum sustentandum (r). Item: habent Principes a nobis libertatem a tyrannide Papæ, præterea exteriora bona (Ecclesiastica) nunc autem nos fame enectos cuperent (s). Ad propositum nostrum mire etiam conducunt, quæ idem Lutherus in Symposiacis pag 193. in tritum hoc Germanorum proverbium Pfaffenguet, Ruffenguet commentatur, *Experientia*, inquit, *testatum facit bonis Ecclesiasticis potitos denique ad mendicitatem redigi.* Burchardo Hundio Joannis Elect. Sax. Consiliario familiare fuit hoc testimonium: *Nos Nobiles bona monasteriorum equestribus nostris bonis adjunximus: Jam vero Monasteriorum bona devorarunt nostra equestria & ita consumpserunt, ut nec illa, nec hæc amplius habeamus.* His dictis Lutherus inducit apologum de aquila, quæ ex victima Jovi immolata suffurata est partem carnis assæ, cui adhærebat ardens carbo, ex cuius igne ipsa simul cum carne & nidum & pullos suos cremavit. Hæc sibi notent Pseudo-Politici, qui nostris etiam temporibus nihil*

de

(r) Ibid. cap. 47.

(s) Tom. 9. Germ. Witt.



PRÆFATIO.

de sacro Statu gratum acceptumque habent præter temporalia Ecclesiasticorum bona, atque eorum direptionem veluti maximum publici ærarii emolumentum, re tamen ipsa novæ defectionis irritamentum propinant, suadent, & jactitant.

Postquam igitur novi Evangelii Præcursores multos Principes hisce Ecclesiasticorum spoliis feliciter ad partes suas pertraxerunt, unice eo intenti erant, ut omnes Viros Ecclesiasticos bonis suis jam exutos, necnon Monachos per famosos libellos etiam fama, auctoritate ac honore spoliarent, eosque populis exosos redderent, idque ad sectæ suæ propagationem omnium maxime necessarium censebant; ab istis enim potissimum de erroribus suis convinci poterant, atque in officium redigi timebant; hinc famosos ubique libellos in omnem Ecclesiasticum Ordinem, Statumque divulgabant, ac sexcentis calumniis, convitiis, jocisque acerbissimis proscindebant: Hos inter haud postremus esse voluit Martinus Lutherus, qui in suo libello *de captivitate Babilonica*, necnon in suo tractatu *adversus Papatum Romæ a Sathana fundamentum*,



PRÆFATIO.

*tum*, ac denique in aliis suis schediasmatibus Papam, Episcopos, Prælatos, Ecclesiasticos omnes, ac Monachos convitiis prorsus indignis, putidisque mendaciis in invidiam trahere omnibus viribus nitebatur. Ad hujus exemplum ejusdem Emissarii similibus quoque salibus, ac Monachorum vilipensionibus suam sectam in Gallis inducere studebant; *Non eo erant contenti*, inquit Floremundus Ræmundus (t), *quod passim per totum Franciæ Regnum libellos suos Latina & Gallica lingua scriptos disseminassent, etiam in secretis Regis conclave pueri cujusdam, qui myropolæ Regio, Ferreto nomine, inserviebat, ad id opera abusi, complusculas schedulas & chartas intulerunt, imo in ipso cœnaculo sparserunt. Quin eo progressa est ipsorum insolentia, perpetua hæreseos comes, ut cubiculi Regii januæ nescio, quæ Edicta effixerint, quibus Regi, nisi novo Evangelio locum daret, divina ira denunciabatur. Quotidie cernere erat Fontis - bellaquei, vel Lupariæ portis, itemque in compitis passim & triviis urbis Parisiensis libellos ejusmodi*

---

(t) Historia de ortu & Progressu hæres. lib. 7.  
cap. 5.



PRÆFATIO.

modi tam scriptos, quam typis expressos, magno numero affixos, adeo ut annus ejus temporis inde nomen acceperit, vulgo l'année des Placarts: Id est Annus libellorum sive Pasquillorum dictus. In his tota Ecclesia, omnisque ejus ordo & Politia lacerabatur, in SS. Missæ Sacrificium præcipue horrendæ effundebantur blasphemicæ, hoc tandem addito Epilogo: Omnes Episcopos, & Sacerdotes esse Pseudo-prophetas, damnabiles, seductores, Apostatas, Lupos, mercenarios, idololatrias, impostores, mendaces, proditores, fures, blasphematores, execrabiles animarum homicidas, Jesu Christi abnegatores, divini honoris prædones, ipsiis diabolis deterriores. Hæc sunt elogia, quæ in famoso libello Novi-castris apud Helvetios impressio Ordini sacro tribuuntur, quæ itidem secundo libro Hæreticorum Martyrologii inserta leguntur.

Cum vero hi Pseudo-Apostoli vererentur, ne forte rudes populi, qui nequidem legere didicerunt, conceptam de Ecclesiasticis, Monchisque æstimationem conservarent, hinc eadem convitia, quæ aliis legenda proponebant, in publicis spectaculis audienda ac conspicienda



PRÆFATIO.

da exhibebant. *Histriones*, inquit idem Scriptor (u), *in omni fere loco Ecclesiasticum Ordinem falso aliquo dicto aut convitio incessabant. Nulla Comædia peragebatur, in qua non Monachus aliquis, aut Ecclesiastici Ordinis homo introduceretur, qui pro Mimo esset, adeo ut nulla oblectatio capi posse videretur; quin Deus ejusque Ministri offenderentur. At risus hic postea in fletum fuit conversus. Galliarum Rex non minus facilis quam Regina, has Tragico-comædias non lubens tantum spectavit, verum etiam Conciones hæreticorum in conclavi suo haberi passus est, verba faciente excucullato Tarbensi Monacho. In his pleno ore tam contra Papam, quam universum Sacerdotum Ordinem convitia profundebantur, tanta cum licentia, ut plerumque ipsos etiam Auditores suppuderet.*

Verum Luthero, apertisque ejus Sectatoribus jam Anno Domini 1511. præcinebant illius Emissarii, qui exorta contentione Reuchlinum inter & Theologos Colonenses per Ecclesiasticorum, & Monachorum contemptum, odiumque

---

(u) Loc. cit. cap. 2.



PRÆFATIO.

que prætenſæ reformationi viam ſternebant, eoquod illi, cum mores horum Theologorum ac Monachorum carpere nec poſſent, nec auferent, ex ambitione, invidia & æmulatione in illis Theologiam Scholaſticam, quam ignorabant, contempſerunt, & ſeſe *bonarum literarum Cultores atque Inſtauratores* appellarunt, ceteros vero omnes velut rudes & ignaros convitiis & cachinis onerant, paulo poſt autem, ut ipſemet Erasmus Rotterodamus, & Pufendorſius fatentur, egregii hi literarum Cultores Lutheri partibus adhæſerunt, ſuaque defectione clare demonſtrarunt, quod contemptus & odium in Clerum, atque Ordinem Eccleſiaſticum ſit certum quaſi præſagium futuræ hæreſis, necnon opportuniffimum eandem propagandi medium.

Hinc ea jamjam ætate occulti hi Novatores tam ſtudioſe famoſos libellos contra Clericos & Monachos in lingua vernacula per plebem circumferebant, ut teſtatur Laurentius Surius his verbis (w): *Quia multa erant vitia in Clero, quem ille Lutherus apud Laicos in odium*

---

(w) in Comment.



PRÆFATIO.

odium & invidiam adducere omnibus modis conabatur, ea summa animi acerbitate propalare, mire exaggerare, & impudenter multa fingendo in vulgus spargere studuit, & certe brevi ille multis id effecit locis, ut Clerus omnis non alio quam Luporum loco apud Laicos passim habitus sit, adeo ut passim in suis domibus Pontifices, Sacerdotes, Monachos, Luporum forma & specie depingi curarint, & incredibili odio atque contemptu profecuti sint. Ejusmodi artes, quibus hi Pseudo Evangelistæ utrinque Clero invidiam populi accersere satagebant, plures alii passim Auctores describunt: jam vero percipiamus etiam, qua ratione ejusmodi odium ad hæresin disseminandam conducere potuerit. Id nobis hisce verbis declarat Augustinus Stenchius (x): *Principes, & Magistratus Germanicæ, quorum intererat impietatem extinguere, libenter audiebant, quicquid adversus Ecclesiam diceretur; tantum erat inimicitiarum in eorum animis contra Pontifices, & Ecclesiasticos omnes conflatum.* His addit Odoricus Raynaldus (y): *Jurisconsulti, & Magistratus, cum inter literarum*  
Pro-

(x) Lib. 2. (y) Ad ann. 1519, num. 55.



PRÆFATIO.

*Professores, Sacerdotes & Monachos tot motus viderent excitatos, solverunt ora in cacchinos . . . Ex his manifeste apparet, quod Lutherana hæresis initium sumpserit ab odio & contemptu Clericorum & Monachorum, media vero, quorum ope eadem secta fuit sensim introducta, fuerit incuria Magistratum, qui non modo famosos libellos contra Ecclesiasticum Ordinem sparsos impune divulgari permisere, sed etiam impias ejusmodi declamationes patulis auribus exceperunt; quem vero exitum denique habuerint protervi ejusmodi sales, eorumque impunitas, describit Joannes Faber (z) testis oculatus, in summo, inquit, principio ridentes, hanc in solos Sacerdotes, spiritualesque fabam cudi putabant. Sed res aliter cecidit. Quippe, Verba sunt Raynaldi (a) ex superioribus disputationibus inter Germanicæ Theologos, necnon ex sparsis libellis mortifera plaga imbecillibus animis inflicta est: siquidem rudes argutiis hæresiarcharum irretiti, delectatique irrisionibus, facetiis, ironiis, salibus, & scommatibus in*  
*Eccle-*

(z) Lib. de intercess. Sanct. contra Oecolamp.

(a) l. cit. n. 54.



PRÆFATIO.

*Ecclesiasticos Viros avide Lutherana venena hausere. Egregie hanc in rem disse-ruit Augustissimus juxta ac Christianissimus Imperator Maximilianus I, qui in epistola ad Leonem X. die 15. Augusti anno 1518. data hæc habet: Cum id, quod Pontificum auctoritas jussit, negligitur, & de quo dubitatum, imo quod improbatum est, id solum recipitur, necesse est interdum hallucinari, somniare & cæcutire Magistros istos, quibus id unum debetur, quod non solum hætenus Doctores ab Ecclesia recepti solidiores non lecti, sed plerique depravati sunt, atque mutili redditi. Taceamus his auctoribus pullulasse longe plures, quam unquam damnatas fuisse hæreses: Taceamus Reuchlinianam infamationem, & nunc præsentem & periculossimam de Indulgentiis, & censuris Apostolicis disceptationem his perniciosis auctoribus emanasse. Quibus si conniventibus oculis campus apertus atque liber dimittatur, futurum est, ut, quod omnium maxime in votis habent, pro optimis & sanctissimis Doctoribus istorum nœnias pro oculis habere cogatur totus Mundus. Hæc pro singulari nostra in Sedem Apostolicam reverentia Beatitudini vestræ signifi-*



PRÆFATIO.

gnificavimus, ut sinceritas Christiana hujusmodi temerariis disputationibus & captiosis argumentis non lædatur & scandalizetur. Hæc piissimus Imperator. Cum autem reapse ludicram hanc Mimorum scænam seu Catastasin secuta sit Catastrophe universæ Religioni, & animarum saluti adeo funesta, merito inde, ait Joannes Faber mox allegatus, *exemplum sumendum & prospiciendum diligenter, ne in posterum eadem, quæ passi sumus, postliminio omnia redeant. Sæpe enim Dominos a servis primum persequi, & contemni ceptum esse constat.*

Nec tamen hic steterere Novatorum artes; postquam enim publicis ejusmodi vilipensionibus ac calumniis Virorum Ecclesiasticorum auctoritatem enervabant, ac Monachorum, qui veræ fidei zelo accensi erant, arma hebetabant, unice in id intenti erant, ut ex utroque Clero Viros ad sua quoque vexilla allicerent; cum autem illo tempore Clericorum plurimi dignitatem status sui crebris criminibus dehonestarent, haud magni moliminis res erat, illos ad Lutheri partes attrahere; hi enim, cum aliunde ad quævis vitia proclives Ecclesiasticæ discipli-



PRÆFATIO.

næ impatientes essent, avidis omnino auribus doctrinam eorum excipiebant, qui Ecclesiasticos cœlibatus lege, Regulares vero Sacris Ordinis sui votis solutos declarabant; quapropter Clericorum non pauci ipso Luthero Paranympo ad sacrilegos atque incæstos Hymenæos provolarunt, relictisque claustris ad sæculum, omnesque carnis illecebras redierunt; cum autem ejusmodi scelera impune perpetrare haud potuissent, nisi etiam Sectam illorum, qui talia flagitia esse licita promulgarunt, palam profiterentur, hinc nullatenus veritatis vi expugnati, sed carnis voluptatumque desiderio ac pondere abrepti suave Christi, ac Ecclesiæ jugum ruptis omnibus modestiæ ac pietatis repagulis publice excusserunt, suorum Magistrorum exempla imitantes.

Verum, me hercle! egregii hi sunt Ecclesiæ restauratores, atque eximii veteris disciplinæ zelatores, qui ad augendum suorum Sectariorum numerum Viris Ecclesiasticis, Monachis, ac Virginibus Deo in perpetuum sacratis promiscue nubendi licentiam concessere, cum tamen mille trecentis ferme annis ante novi  
hujus



PRÆFATIO.

hujus Evangelistæ Lutheri tempora ejusmodi Votorum transgressores capitali etiam supplicio plecti juberentur, eaque legum severitas ipsis etiam A catholicorum Jurisperitis haud incognita esse potest. Quis enim ignorat jamjam circa annum Domini trecentessimum sexagesimum tertium a Christianissimo Cæsare Joviano adversus sacrilegas ejusmodi nuptias aususque sequentem legem fuisse statutam: *Si quis non dicam rapere, sed attentare tantummodo jungendi causa Matrimonii sacratissimas Virgines ausus fuerit, capitali pœna feriatur.* (b) Ne autem hoc statutum vetustate sua abolitum videatur, illud circa Annum Christi quingentesimum vigesimum septimum a Justiniano Cæsare innovatum legimus. Hic enim in Constitutione centesima vigesima tertia §. *si quis* hanc sententiam in continentia Deo promissæ transgressores tulit: *Si quis Asceteriam aut Diaconissam aut Monasteriam, aut aliam mulierem, quæ sanctimoniam vitam colit, habitumque gestat, rapuerit, aut sollicitaverit, aut constupraverit &c. qui talia deliquerunt, aut sceleris cum ipsis societatem habuerunt,*

c 3

peri-

(b) Cod. de Ep. & Cler.



PRÆFATIO.

periculum, quod ex lege irrogatur, sustineant: postea autem ipsam legem idem Imperator adducit his verbis: *Raptores Virginum, vel Viduarum, quæ Deo fuerint dedicatæ NB. pessima crimina peccantes capitis supplicio pleñendos esse decernimus, eo quod non solum ad injuriam hominum, sed ad ipsius omnipotentis Dei irreverentiam committitur* (c). Ex pœnæ severitate facile colligi poterit criminis atrocitas, quæ tamen a novis hisce Reformatoribus tanquam præcipuum Religionis suæ caput approbatur, suadetur, ac præcipitur, unice eo ex capite, ut hisce illicitis ad sectæ suæ augmentum Profelytos sibi conciliarent, in hoc tamen propriæ suæ doctrinæ repugnantes; cum una ex parte ejusmodi crimina, licet a Cæsareis legibus prohibita sint, tanquam licita declarent, altera vero cunctis Principibus Laicis plenam regiminis potestatem in Ecclesiasticos attribuant, legem tamen ab eis in hosce statutam minime observandam tradant, eo quod eorum libidini adversetur, & ipsimet sententiam in se ipsos pronuntiare cogerentur; hinc merito celebris ille Doctor Paulus Windek

---

(c) l. *Raptores* loc. cit.



PRÆFATIO.

dek in sua Theologia Juridica ad Justiniani legem *Ne cui* (d) ita exclamabat: *Parce, Parce Justiniane, Lutheranismi, & Calvinismi Præconibus.*

Ne vero rudi populo sua, qua ad novam sectam alliceretur, illecebra deesset, omni hominum generi ac conditioni solutis legum Ecclesiasticarum repagulis plenam vitæ licentiam indulgebant, omnemque gehennæ metum ex fidelium cordibus eliminabant. *Ad hoc, inquit Pallavicinus (e) aliquid fere conferebat solutio a legibus Ecclesiasticis, non tamen satis erat, dum naturales & divinæ persisterent, idcirco Lutherus eas etiam perfringere conatus est, docuitque præceptorum observantiam haud esse possibilem: opera esse ad salutem inutilia, solamque fidem sufficere. Quoniam autem homo libenter extollitur ad fiduciam temerariam, fidemque tribuit facienti spem certam boni, hinc omissis verbis, quibus D. Paulus redigit in memoriam metum, quem quisque de suo statu coram oculis Dei debet concipere, pronuntiavit: Nobis firmitate fidei credendum esse, divinam gratiam nobis inhærere.*

(d) ff. de adult.

(e) Hist. Conc. Trid. l. I. c. 8. num. 9.



PRÆFATIO.

Hanc in rem proferre liceat invictis-  
 simum testimonium Augustissimi Cæsaris  
 Caroli V. qui ex unanimi statuum con-  
 sensu in Wormatiensi Edicto disertis ver-  
 bis hæc de Luthero enuntiavit: *Quem-  
 admodum permittit ceteris habenas laxare  
 omnibus animi cupiditatibus, & dissolute  
 effractis legum repagulis pœcudumque mo-  
 re vivere, sic ipse homo perfracti & ef-  
 frænati ingenii omnia veterum instituta,  
 legesque repudiat, conculcat, & opprimit,*  
 denique idem Augustissimus Imperator  
 in Recessu Augustano Anno 1530. totam  
 Lutheri doctrinam nil nisi pessimam mo-  
 rum corruptionem in populos induxisse,  
 his verbis testatur: *Ex his omnibus nihil  
 secutum boni, sed contemptus Disciplinae  
 Ecclesiasticæ, honestatis declamatoria in-  
 sectatio, varicæque petulantia subortæ;  
 eadem doctrina rejecta damnataque ulterius  
 serpente, excitati in plebe varii errores, per  
 quos omnis extincta fuit vera devotio, tan-  
 demque eo deventum, ut omnis Christianæ  
 vitæ Decor, Disciplina, virtus, lex, Dei ti-  
 mor, honestas, boni mores & vita, unacum  
 vera Christiana charitate penitus interiret.*

Hanc in rem haud incongrue profer-  
 re valeo testimonia Virorum, quorum fi-  
 des



des certe fidei nostræ hostibus suspecta, aut partium studio corrupta minime videri poterit. Hos inter primus itidem Bucerus (f) ita eloquitur. *Maxima nostrorum pars visa est id tantum in Evangelio (scilicet spurio) petiisse, ut jugum qualiscunque disciplinæ, pœnitentiæ & Religionis universæ, quæ in Papatu reliqua fuit, abjicerent: Tum non ingratum fuit iis audire, justificari nos fide, non bonis operibus, quorum nullo studio tenebantur. Consentit etiam Arnoldus, dum ait: (g) Plebem ad Religionem Protestanticam attraxerat excussio jugi in tortura exomologetica, aliisque oneribus. Quinimo ipsemet Lutherus, si vel unquam, maxime hanc in rem ingenue fatetur, quod Rustici fiant deteriores, & absque timore inferni ac Purgatorii insolescant, dicentes: Credo, ergo salvus ero. Rursum alibi (h) hæc habet: Nihil ex nostra doctrina enatum boni; nam statim, postquam Evangelium nostrum insonuit, secuta est seditio horribilis Agricolæ, orta sunt dissidia Ecclesiæ & Seditæ, dissoluta disciplina,*

c 5

(f) loc. cit.

(g) l. supra cit.

(h) tom. 3. Witt. lat. in Psalm. 2.



PRÆFATIO.

plina, ac quasi effradis legum repagulis, sumpta licentia omnes ceperunt uti: sicut profectio verum est; major enim licentia omnium vitiorum nunc est, quam fuit superioribus temporibus (egregia sane reformatio!) cum metu vulgus coerceretur, quod nunc tanquam effrænis equus pro libidine agit omnia: nam Ecclesiastica vincula contemnit, quibus prius sub Papatu tenebatur, & abutitur quoque civilis Magistratus negligentia. Hæc incommoda omnia, quæ neutiquam levia sunt, adversarii nostræ doctrinæ seu Evangelio imputant. Hæc sane verba eo magis notatu digna sunt, quo apertius ipsemet Lutherus tanquam doctrinæ suæ fructum adstruit grassantem morum licentiam, & contemptum Ecclesiasticorum vinculorum, de quibus tamen ab ipso Leibnitio vel ab invito veritas hoc testimonium extorsit (i). Fatendum, profuisse interdum Pontificum Romanorum curam pro Canonibus & Christiana disciplina, dum illi opportune, importune instantes sive auctoritate muneris, sive metu censurarum Ecclesiasticarum multis malis obicem ponebant. Et nihil fuit frequentius, quam

(i) In præfat. Cod. Jur. Gent. diplom.



PRÆFATIO.

*ut se Reges in fœderibus censuræ & correctioni Papæ submitterent.*

Cum vero non aliunde, ut inquit S. Cyprianus (k) *ortæ sint hæreses, aut nata sint schismata, quam inde quod Sacerdoti Dei non obtemperetur, neque unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, ad tempus Judex vice Christi cogitetur,* eapropter omnes ferme Novatores posterioribus præcipue sæculis Romanum Pontificem tanquam supremum Judicem, ac scelerum vindicem aspernari, ac in ejus opprobrium famosos libellos edere, ejusque auctoritatem contemnere, sensimque proscribere attentabant. Fateor equidem, ipsum Lutherum non statim ad tantam proterviam fuisse prolapsum, imo forte is nunquam eo audaciæ devenisset, nisi ad id ab ipsis etiam Pseudo-Catholicis, & quidem a nonnullis quoque Cardinalibus ac Prælatibus pravo exemplo, atque non audita antehac temeritate viam sibi fuisse stratam conspexisset. Quem enim latet, quod primum a tempore Constantiensis ac Basileensis Synodi invecta sit nupera opinio de Pontificis potestate Concilio subiecta? quis ignorat, hanc esse epocham,

(k) epist. 55.



PRÆFATIO.

cham, a qua summi Pontificis auctoritas usque ad præsens ævum labefactari, imminui, & vilipendi cæperit? nonne Basileensium petulantia Constantiensi Decreto suffulta legitimum ac minime dubium Pontificem Eugenium IV. exautorare præsumpsit? nonne ex eodem fonte promanavit Sanctio, quæ a Bituricensi Conventu Basileensibus ipsis instantibus recepta, atque acceptata fuit (1), & *quamvis ea omnia, ut inquit Leo X. post translationem ejusdem Basileensis Concilii per Eugenium Papam factam a Basileensi Conciliabulo seu Conventiculo, quod præsertim post dictam translationem Concilium amplius appellari non merebatur, facta existant, ac propterea nullum robur habere potuerint, nihilominus tamen ejusmodi exempla postmodum quosdam rebelles Cardinales ac Præsules ad tantam perduxere audaciam, ut rursus inscio legitimo Pontifice ex usurpata auctoritate, atque ex levissima causa & nonnisi ex obtentu cunctis hæreticis postea solemni, nimirum ex prætenso Ecclesiæ in Capite & membris reformandæ*

---

(1) In Const. Pastor æternus Sess II. Conc. Lat. ann. 1516. edita.



PRÆFATIO.

dæ studio Conciliabulum Pisis adversus supremum, ac legitimum Ecclesiæ Pastorem indicere, illumque ad hanc Synagogam citare, ac demum etiam jurisdictione Pontificia privare attentarent, non alio ex capite, quam quod is auctoritatis sibi a Christo concessæ proditor esse renuerit. Quis denique nesciat, quod ex ejusmodi ausibus tunc primum introducta sit promiscua libertas a Pontificum sententia ad fictitium Concilium appellandi, imo etiam adversus Pontifices Concilia indicendi, unice ex eo fine, ut illis molestia inferatur, ac timore incusso illi ad quævis concedenda adigantur? quando vel unquam magis libere jus appellandi a Synodis ad Apostolicam Sedem denegabatur? quando magis impune non sine ludibrio eludebantur summorum Pontificum censuræ? quando liberiori calamo Pseudo-Politici supremi capitis auctoritatem Conciliorum etiam Provincialium canonibus coarctare, ac intra cancellos juris etiam profani constringere, imo etiam potestatis laicæ limitibus circumscribere præsumebant, atque adempta omni Jurisdictione Papam non nisi tanquam simplicem Speculatorem  
seu



PRÆFATIO.

seu Monitorem depingere audebant? Nonne fidei nostræ hostes ex ipsismet hujusmodi exemplis totam Ecclesiæ potestatem civili auctoritati subiectam fuisse hodiedum gloriantur; nonne ex his præcipue Henricus, & Samuel Coccejus (m) palam tradere haud formidabant, quod Pontificia auctoritas Civili non modo sit subiecta, sed etiam jamjam subjugata fuerit in *Concilio Turonensi* anno 813. nec non in *Pisana Synodo* hanc in rem a Ludovico XII. adversus Julium II. indicta?

Minime igitur dubium est, quod jam dudum temeraria ejusmodi molimina hostibus nostris arma suppeditarint, quibus Ecclesiæ fidem, supremi Pastoris auctoritatem, totumque Hierarchicum Ordinem impune evertere aggressi sunt; quapropter haud mirum, quod Lutherus & Calvinus, alique Sectatores post funesta adeo præludia tam impotentibus furiis in Sedem Apostolicam inveherentur, atque integra Regna a Pontificis obsequio avellere ausi fuerint; postquam enim tam supremi Judicis auctoritatem, quam

---

(m) in Comm. & addit. ad Grot. l. 1. de jure B. & P. cap. 3. §. 5. & 6.



PRÆFATIO.

quam hæresis, criminumque vindicem potestatem non modo sententiis utrique prærogativæ injuriosis, sed etiam crebris vilipensionibus, dictariis ac calumniis passim proscindi cernebant, tunc demum libere hæreses suas in vulgus spargere cæperunt, nec ipsorum etiam Conciliorum auctoritatem amplius reveriti, eo quod quasdam ejusmodi Synodos ab iis, qui tanquam Orthodoxi Præsules adhuc dum haberi gestiebant, celebratas scirent, in quorum decretis Romano Pontifici obedientia levibus ex causis dene-ganda statuebatur: cum tamen priscis temporibus Orientales etiam Synodi nil antiquius habuissent, quam cum Romana Ecclesia sacram semper conjunctionem arcte retinere, quinimo apud hosce Orientis Ecclesias hæc lex de unione cum Romano Pontifice cultu adeo Religioso observaretur, ut homines, qui sive hæresis sive schismatis labe aut suspicione laborabant, non ante audirentur, quin prius Romano Pontifici fide ac obedientia sese integre subjecissent.

Apposite ad rem nostram Pallavicinus demonstrat (n) quod Lutherus nunquam

(n) Hist. Conc. Trid. l. 1. cap. 8. n. 7.



PRÆFATIO.

quam Sectam suam divulgare ac propagare potuisset, nisi prius juxta quorundam rebellium vel Pseudo-Catholicorum exempla stabilitum invenisset dogma, quo Romani Pontificis tanquam supremi Judicis ac Legislatoris potestas atque auctoritas imminuta, ac fracta fuisset, postea *Lutherus*, inquit ille, *consentaneo suæ doctrinæ, sui que propositi consilio cepit concutere omnem auctoritatem Legum Canoniarum, & jurisdictionis Ecclesiasticæ . . . hujusmodi doctrina secum trahabat eam sententiam, quod Romano Pontifici ea jurisdictio sit deneganda, quam in Ecclesiam universalem tanquam Christi Vicarius exerit, eo quod illam nonnulli Principes sibi molestam censerent, atque per illam tantundem ipsorum potestati detrahi existimarent, non considerantes, quod juxta Lutheri principia idem sit sese a Romani Pontificis obedientia subducere, ac subditis exemplum præbere, ut & ipsi pariter sese a Principum obedientia subtrahant; quod etiam postea iidem Principes funesta prorsus experientia didicerant; quippe Lutherus adeo seditiosa spargebat dogmata, ut per ea subditos quam plurimos in suos Principes*

conci-



PRÆFATIO.

concitaverit, ad publicos tumultus, eosque tam sævos atque cruentos, ut Anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto intra trimestre in sola Germania plusquam centum millia hominum fuerint trucidata.

Quæ vero alia mala exinde fuerint exorta, adeo luculenter in hodiernam usque diem in omnium oculis versantur, ut ea prolixiori calamo referre supervacaneum foret; summopere tamen pro præsentis temporis, rerumque vicissitudine proficuum est, ut ortus, progressus, atque exitus funesti hujus schismatis ac prætensæ Reformationis ex coævis ac genuinis Scriptoribus attento oculo, & provida mente perlegatur, ac præcipue illi, quorum interest, ex tali lectione ea sibi decerpant consilia, quibus olim hæreses extingui potuissent, nec non ea perpendant, quibus tum auctæ atque corroboratæ fuerunt, delectuque factò hæc repudient atque aversentur, illa vero amplectantur. Cum itaque in primo statim limine prudens Lector animadvertere poterit, quod fatali eo tempore prima perversionis semina per famosos libellos impune sparsos fuerint jacta, exinde facile

*Hist. Eccles. Tom. XXXII.*

d colli-



PRÆFATIO

colligere poterit maximam eosdem statim a principio suppressendi necessitatem; nihil enim ad hæreses in suis incunabulis suffocandas efficacius conducit, quam promiscuam scriptitandi & opinandi libertatem in tempore cohibere; ea enim invalescente sero nimis adhibetur remedium juxta illud Ovidii

*Principiis obsta, sero medicina paratur*

*Dum mala per longas invaluere moras.*

Legat, cui vacat, illa, ut vocabant, *Avissamenta*, quæ nonnulli Proceres Maximilianum Cæsarem concitantes eidem in libello *gravaminum Nationis Germanicæ* proposuerunt, & non sine stupore videbit, quod hi jamjam pessimis principiis imbuti eo usque processerint, ut Cæsareæ suæ Majestati leges præscribere ausi fuerint (o). Eapropter Carolus V. in suo rescripto ad Ordines Imperii die 19. Aprilis anno 1521. dato de Luthero hæc enuntiat: *Mentem ego vobis meam aperio, pœnitere me, quod tamdiu distulerim contra hominem illum, ejusque falsam doctrinam procedere, nec me posthac audire illum velle, quicquid etiam allaturus sit* (p) cum vero

(o) Palatius in vita Max. I. fol. mihi 229.

(p) apud eundem in vita Caroli V. fol. 363.



PRÆFATIO.

vero hoc malum vel maxime ex divulgatis perversæ doctrinæ libellis propagari cerneret, in edicto Wormatiensi disertis verbis ejusmodi schediasmata imprimi ac disseminari prohibuit: *Quia, inquit gloriosissimus Imperator, non sine magna animi nostri offensa, multos quotidie videmus, & audivimus, cum alibi, tum maxime in Germania, componi & imprimi libros, plurimis malis traditionibus & exemplis refertos: & ne non omni astu & dolo, humane naturæ hostis, Christianis laqueos tendat multos, passim divulgari picturas & imagines, non in opprobrium modo privatarum personarum, sed & ipsius summi Pontificis, & Sedis Apostolicæ contumeliam excogitatas: ex quibus omnibus libris, & picturis, Christi fideles in maximos, tam in fide, quam in vita & moribus, prolabuntur errores, & non solum privata odia, scandala, & similtates (prout experientia docet) multis in locis exorta fuerunt: verum etiam seditiones, tumultus, rebelliones, schismata, in Regnis, Provinciis, & populis, atque universa Dei Ecclesia (nisi provideatur) jamjam excitanda formidantur: idcirco, ad hanc perniciosissimam pestem extinguendam, & supra-*

d 2 dicto-



P R Æ F A T I O .

*dictorum Electorum & Statuum concordi animo, & sententia, omnibus & singulis supradictis, tam imperiali quam hæreditario jure nobis subditis, sub jam prædictis omnibus pœnis præcipimus, & mandamus, nequis hujusmodi famosos & pestilentes libros, seu quascunque alias schedas, scripturas, imagines, picturas, contra Orthodoxam fidem, bonos mores, & id quod sancta Romana Ecclesia hæctenus observavit: atque etiam inædificas criminationes & ignominias, contra Summum Pontificem, Sedem Apostolicam, Prælatos, Principes, Universitates Studiorum, & eorum facultates honestasque Personas, componere, scribere, imprimere, depingere, vendere, emere, tenere, habere; aut imprimi, describi, depingi, vel vendi facere, quavis arte aut dolo audeat, aut attentet. Quinimo sub eisdem pœnis jubemus omnes & singulos supradictos, & præsertim eos, qui justitiæ ministerio præsunt, ut ejusmodi libros quoscunque antehac impressos, vel posthac imprimendos, nec non etiam manuscriptos, cujuscunque sint Auctoris, aut ubicunque locorum per S. Imp., atque etiam nostra hæreditaria Regna, & Provincias inveniuntur; similiter etiam picturas hujusmodi*



PRÆFATIO.

jusmodi & imagines, nostro jussu & nomine occupent, diripiant, & publice igne comburant. Et nihilominus hujusmodi detestabilium librorum, codicum, schedarum, scripturarum auctores & inventores, ac etiam post præsentis mandati publicationem, Impressores, Emptores, & Venditores, qui contra jussa nostra facere præsumperint (si modo id legitime constiterit) nec non eorum jura, & bona omnia & singula capiant, apprehendant, & detineant, ac jure bono quidquid sibi licitum fuerit de illis disponant: ita, quod de hoc nulli hominum, tam in judicio, quam extra, respondere sint obligati.

Atque ut omnis ejusmodi & aliorum errorum occasio tollatur, & ne talia scribentium venena longe lateque diffundantur, sed præclarum imprimendi libros artificium in bonos tantum, & laudabiles usus exercentur: ex certa nostra scientia, animoque deliberato, ac Imperiali Regiaque Auctoritate, de maturo supradictorum Electorum, & aliorum S. Rom. Imp. Statuum, consilio, deliberatione, & unanimi consensu, volumus & sub Banni, & Interdicti Imperialis, ac aliis antedictis pœnis præcipimus & jubemus, tenore præsentis



PRÆFATIO.

*Edicti, quod vim inviolabilis Legis habere decernimus; nequis de cætero Chalcographus, & librorum Impressor, aut alius quis ubilibet per sacrum Imperium, atque nostra prædicta Regna & Dominia constitutus, libros ullos, seu aliam quamcunque scripturam, in quibus de sacris litteris, aut fide Catholica aliquid vel minimum tractatur, non habito prius consensu & voluntate ordinarii loci, aut ejus ad hoc substituti & deputati, cum auctoritate etiam facultatis theologicæ alicujus propinquæ Universitatis, pro prima videlicet impressione: alios vero cujuscunque rei, & facultatis libros, schedas, & picturas, de consensu saltem Ordinarii, aut ejus ad hoc substituti, ullo pacto imprimere, vel vendere, aut imprimi, vel vendi facere, directe, vel indirecte, quoquomodo præsumat, aut attentet. Ex ejusmodi Historiæ monumentis fide dignissimis quisque pro status sui ratione cognoscere poterit, quibus mediis renascenti hæresi, ac promiscuæ sentiendi & scribendi libertati tempore opportuno obviari queat.*

*Inter cetera, quæ supra allegatus Conradus Brunus profert, consilia ad prævertendas vel extinguendas hæreses*

*vitates*



PRÆFATIO.

vitates utilia ex ipso sano Historiæ Ecclesiasticæ usu sequentia depromit: *Magistratus tam Ecclesiastici, quam Sæculares ex Historiis edocti nunquam permittent liberum unicuique, quod libet, credere; nec hæreticis Ecclesias dabunt, nec sacra peragere permittent, sed nec colloquia inter Catholicos & hæreticos instituent. Hæc consilia, etsi pia & Catholica veterum Principum fuerit intentio, minime amplectentur, quia huiusmodi consiliorum infelicem fuisse eventum Historiæ exempla docent. Contra vero seligenda erunt, quæ feliciorum successum & eventum habuerunt: cuiusmodi sunt, ut Catholici Magistratus suborientibus hæresibus in tempore occurrant: ut Ecclesiarum Prælati a Romano Pontifice de admonendis, convertendisque hæreticis, & qui ab ipsis decepti fuerint: tum interponendis, fundendisque pro ipsis ad Deum precibus: tum damnandis, & anathemate feriendis his, qui pertinaciter in errore perseveraverint, admoneantur, & Prælati Pontificis mandata fideliter exequantur . . . . hæc & similia consilia, quibus ad vindicandas extirpandasque hæreses, veteres Ecclesiæ Principes, & Magistratus, tam Ecclesiastici, quam sæ-*

d 4                      culares



PRÆFATIO.

*culares usi sunt, nostri quoque Principes  
& Magistratus, quoties usu venit, quis-  
que pro injuncto sibi officio amplecti de-  
bent; quia hæc ipsa felicem olim habuisse  
eventum, ex Historiis tam sacris quam  
profanis edocentur. Hæc ille, quæ  
haud eo animo adduximus, perinde ac  
si consilia aliis suggerere præsumere-  
mus, sed unice, ut juxta aliorum vesti-  
gia ostenderemus, quantum pro cujusli-  
bet temporis ratione rectus Historiæ  
usus utilitatem, quanta vero  
mala illius abusus pro-  
ferat.*



CON-